

نوزدهم آذرماه یاروز حقوق بشر

در روزهاییکه دورنمای خاتمه جنگ بین الملل دوم ظاهر بود وحشت نفرتزای امکان تجدید منظره عالم سوزان دول وارد در جنگ ومدعی فاتحیت را بر آن داشت که برای نگاهداری صلح و امنیت بین المللی و اساساً جلوگیری از وقوع جنگ مجدد جهانی چاره جوئی نمایند .

انگیزه این اندیشه برای اولین دفعه این نتیجه را دادکه در اوت ۱۹۴۱ **گشترانس اتلانتیک** تشکیل گردید وطنی مذاکراتی مشهورمعروف آن تنظیم ودر خاتمه اعلامیه‌ای انتشار یافته از تشکیل یک سازمان بین المللی پشتیبانی شد .

متعاقب آن در اول ژانویه ۱۹۴۲ اعلامیه دیگری مشهور به «**اعلامیه دول متحده**» امضاء ومنتشر گردید که بموجب آن بیست وشش دولت اعلامیه مزبور را قبول نمودند .

سیس از اکتبر ۱۹۴۳ تا سپتامبر ۱۹۴۴ مذاکرات وتبادل افکار بین دول مزبور در این موضوع ادامه داشت وپراثر آن در اکتبر ۱۹۴۴ در **دمبارتن اگس Dumbarton oaks** (واقع در نزدیکی واشنگتن) از حاصل مطالعات پیشنهادی مشتمل بر دوازده فصل بمنظور برنامه اقدام و عمل تهیه گردید .

بعد از جریان متمادی فوق در **گشترانس یائتا** (واقع در شبه جزیره کریمه) مورخ فوریه ۱۹۴۵ قرار شد ازدول مزبوردر این باب دعوتی شود (که چون در مارس همان سال بیست و یک دولت دیگر نیز الحاق خود را باین پیشنهاد اعلام کرده بودند) از چهل و دو دولت (و از جمله دولت ایران) دعوت بعمل آمد ودر ۲۵ اوت ۱۹۴۵ کنفرانسی بین المللی بنام «**گشترانس صلح**» در سانفرانسیسکو مرکب از ۲۸۲ نفر نماینده پنجاه کشورتشکیل شده فصول مزبوررا در کمیسیون‌های عدیده مورد بحث وتدقیق قرار داده سر انجام با اصلاح و افزودن موادی آنرا تکمیل نمودند که مشتمل بر نوزده فصل و ۱۱۱ ماده گردید ودر تاریخ بیست وششم ژوئن ۱۹۴۵ (مطابق پنجم تیر ماه ۱۳۲۴) در عمارت بزرگ شهرداری سانفرانسیسکو عموم اعضاء کنفرانس متفقاً آنرا تصویب و امضاء نمودند .

این آئین جهانی بنام «**مشور ملل متحد**» موسوم گردید وطبق آن بجای جامعه از بین رفته اتفاق ملل و میثاق آن سازمان اتحاد ملل بوجود آمد .

مشور مزبور توأم با اساسنامه دیوان بین الملل دادگستری (که از سال ۱۸۹۹ میلادی سابقه تاریخی دارد ونیز در اجتماع دبارتن اگس اصلاح وتکمیل گردید) شامل هفتاد ماده جمعاً ۱۸۱ ماده در جلسه سیزدهم شهریور ماه ۱۳۲۴ دوره چهارده مجلس

نوزدهم آذر ماه یا روز حقوق بشر

شورای ملی ایران بموجب ماده واحده تصویب و در تاریخ اول مهر ماه آنسال توشیح و فرمان اجرای آن صادر گردید.

متن کامل این منشور و ضمیمه آن در صفحات ۳۴ تا ۹۲ مجموعه سالیانه قوانین سال ۱۳۲۴ مندرج است و برای استفاده منظور فقط بنقل مقدمه آن در این مقام اکتفا میشود.

ما مردم ملل متحد با تصمیم:

بمحفوظ داشتن نسلهای آینده از بلای جنگ که دوبار در مدت یکعمر انسانی افراد بشر را دچار مصائب غیر قابل بیان نموده و با اعلام مجدد ایمان خود بحقوق اساسی بشر و بحیثیت و ارزش شخصیت انسانی و بتساوی حقوق بین مرد و زن و همچنین بین ملتها اعم از کوچک و بزرگ.

و بایجاد موجبات لازم برای حفظ عدالت و احترام تعهدات ناشی از عهد و سایر منابع حقوق بین المللی و پیشرفت ترقی اجتماعی و برقرار ساختن اوضاع زندگانی بهتری با آزادی بیشتری.

و برای نیل باین مقاصد:

باعمال گذشته و زندگانی در حال صلح بایکدیگر با یک روش حسن جوار. و بمتحد ساختن قوای خود برای نگاهداری صلح و امنیت بین المللی. و بقبول اصول برقرار ساختن ترقی که بکار نبردن نیروی سلاح جز در راه منافع عمومی تضمین نماید.

و بتوسل سازمان های بین المللی برای پیشرفت ترقی اقتصادی و اجتماعی تمام ملل.

عزم نمودیم که برای تحقق این مقاصد تشریک مساعی نمائیم.

و نتیجه دولت های متبوع ما بوسیله نمایندگان خود که در شهر سانفرانسیسکو گرد آمده و دارای اختیارات تامی بودند که صحت آنها تشخیص داده شد این منشور ملل متحد را اختیار و بموجب این مقررات یک سازمان بین المللی را که موسوم بملل متحد خواهد بود برقرار میسازند.»

روز حقوق بشر

ملل متحد در بند دوم مقدمه این منشور اعلام مجدد ایمان خود را بحقوق اساسی بشر و بحیثیت و ارزش شخصیت انسانی و تساوی حقوق افراد آن تصریح کرده اند.

مجمع عمومی سازمان ملل متحد نیز در تاریخ دهم دسامبر ۱۹۴۸ (برابر با ۱۹ آذر ۱۳۲۷) اعلامیه جهانی حقوق بشر را تصویب و در تعقیب این اقدام از کلیه کشورهای عضو سازمان دعوت نمود که متن اعلامیه را منتشر کرده موجبات پخش و انتشار و تفسیر آنرا مخصوصاً در مدارس و مؤسسات تربیتی فراهم سازند و برای تجلیل «اعلامیه حقوق

نوزدهم آذر ماه با روز حقوق بشر

بشر « از کلیه کشورهای جهان تقاضا کرد که روز دهم دسامبر (۱۹ آذر) بنام «روز حقوق بشر» نامیده شود و در چهارصد و دومین جلسه خود روز مزبور را با نطقهای رئیس مجمع عمومی و سایر نمایندگان و همچنین انتشار تمبر پست جشن گرفت.

این اعلامیه (که بر اساس تعهدات مقرر در منشور ملل متحد تنظیم یافته و بشرح فوق اصولاً دارای اعتبار قانونی است) مطالعه آن برای خوانندگان محترم مجله و بالاخص همکاران ارجمند (نه فقط از نظر اجتماعی و حقوقی بلکه بیشتر از جنبه قضائی) قابل توجه و استفاده است. باین جهت و بمناسبت تصادف شماره ۳۵ مجله با آذر ماه بدرج آن مبادرت گردید تا مورد بحث و استفاده قرار گرفته و در آینده نیز در این زمینه بسط مقال شود.

اعلامیه جهانی حقوق بشر

« دهم دسامبر ۱۹۴۸ (۱۹ آذر ۱۳۲۷) مجمع عمومی سازمان ملل متحد اعلامیه جهانی حقوق بشر را تصویب و اعلام نمود این اقدام تاریخی مجمع عمومی و متن اعلامیه از طرف حکومت ایران نیز تصدیق شده است. »

مقدمه

از آنجا که شناسائی حیثیت ذاتی کلیه اعضای خانواده بشری و حقوق یکسان و انتقال ناپذیر آنان اساس آزادی و عدالت و صلح را در جهان تشکیل میدهد. از آنجا که عدم شناسائی و تحقیر حقوق بشر منتهی به اعمال وحشیانه‌ای گردیده است که روح بشریت را به عصیان و داشته و ظهور دنیائی که در آن افراد بشر در بیان و عقیده آزاد و از ترس و فقر فارغ باشند بعنوان بالاترین آمال بشر اعلام شده است. از آنجا که اساساً حقوق انسانی را باید با اجرای قانون حمایت کرد تا بشر بعنوان آخرین علاج بقیام بر ضد ظلم و فشار مجبور نگردد. از آنجا که اساساً لازم است توسعه و روابط دوستانه بین ملل را مورد تشویق قرار داد.

از آنجا که کلیه ملل متحد ایمان خود را بحقوق اساسی بشر و مقام و ارزش فرد انسانی و تساوی حقوق مرد و زن مجدداً در منشور اعلام کرده‌اند و تصمیم راسخ گرفته‌اند که به پیشرفت اجتماعی کمک کنند و در محیطی آزاد تر وضع زندگی بهتری بوجود آورند.

از آنجا که دول عضو متعهد شده‌اند که احترام جهانی و رعایت واقعی حقوق بشر و آزادی‌های اساسی را با همکاری سازمان ملل متحد تأمین کنند. از آنجا که حسن تفاهم مشترکی نسبت باین حقوق و آزادی‌های برای اجرای کامل این تعهد کمال اهمیت را دارد.

لوزدهم آذر ماه با روز حقوق بشر

مجمع عمومی این اعلامیه جهانی حقوق بشر را آرمان مشترکی برای تمام مردم و کلیه ملل اعلام میکند تا جمیع افراد و همه ارکان اجتماع این اعلامیه را دائماً درم نظر داشته باشند و مجاهدت کنند که بوسیله تعلیم و تربیت احترام این حقوق و آزادیها توسعه یابد و با تدابیر تدریجی ملی و بین‌المللی شناسائی و اجرای واقعی و حیاتی آنها چه در میان خود ملل عضو و چه در بین مردم کشورهاییکه در قلمرو آنها میباشند تأمین گردد.

ماده اول - تمام افراد بشر آزاد بدنیا میآیند و از لحاظ حیثیت و حقوق باهم برابرند. همه دارای عقل و وجدان میباشند و باید نسبت یکدیگر با روح برادری رفتار کنند.

ماده دوم - ۱ - هرکس میتواند بدون هیچگونه تمایز مخصوصاً از حیث نژاد رنگ جنس زبان مذهب عقیده سیاسی یا هر عقیده دیگر و همچنین ملیت وضع اجتماعی ثروت ولادت یا هر موقعیت دیگر از تمام حقوق و کلیه آزادی‌هایی که در اعلامیه ذکر شده است بهره‌مند گردد.

۲ - بعلاوه هیچ تبعیضی بعمل نخواهد آمد که مبتنی بر وضع سیاسی، اداری و قضائی یا بین‌المللی کشور یا سرزمینی باشد که شخص بان تعلق دارد خواه این کشور مستقل تحت قیمومیت یا غیر خود مختار بوده یا حاکمیت آن بشکلی محدود شده باشد.

ماده سوم - هرکس حق زندگی، آزادی و امنیت شخصی دارد.

ماده چهارم - احدی را نمیتوان در بردگی نگاهداشت و داد و ستد بردگان بهرشکلی که باشد ممنوع است.

ماده پنجم - احدی را نمیتوان تحت شکنجه یا مجازات یا رفتاری قرار داد که ظالمانه یا برخلاف انسانیت و شئون بشری یا موهن باشد.

ماده ششم - هرکس حق دارد که شخصیت حقوقی او در همه جا بعنوان یک انسان در مقابل قانون شناخته شود.

ماده هفتم - همه در برابر قانون مساوی هستند و حق دارند بدون تبعیض و بامسویه از حمایت قانون برخوردار شوند همه حق دارند در مقابل هر تبعیضی که ناقض اعلامیه حاضر باشد و بر علیه هر تحریکی که برای چنین تبعیضی بعمل آید بطور تساوی از حمایت قانون بهره‌مند شوند.

ماده هشتم - در برابر اعمالی که حقوق اساسی فرد را مورد تجاوز قرار بدهد و آن حقوق بوسیله قانون اساسی یا قانون دیگر برای او شناخته شده باشد هرکس حق رجوع مؤثر بمحاکم ملی صالحه دارد.

ماده نهم - احدی نمیتواند خودسرانه توقیف، حبس یا تبعید بشود.

ماده دهم - هرکس با مساوات کامل حق دارد که دعوایش بوسیله دادگاه مستقل و بیطرفی منصفانه و علناً رسیدگی بشود و چنین دادگاهی درباره حقوق و الزامات او یا اتهام جزائی که باو توجه پیدا کرده باشد اتخاذ تصمیم بنماید.

لوزدهم آذر ماه با روز حقوق بشر

ماده یازدهم ۱ - هرکس که به بز هکاری متهم شده باشد بیگناه محسوب خواهد شد تا وقتیکه در جریان یک دعوی عمومی که در آن کلیه تضمین های لازم برای دفاع او تأمین شده باشد تقصیر او قانوناً محرز گردد .

۲ - هیچکس برای انجام یا عدم انجام عملی که در موقع ارتکاب آن عمل بموجب حقوق ملی یا بین المللی جرم شناخته نمیشده است محکوم نخواهد شد بهمین طریق هیچ مجازاتی شدیدتر از آنچه در موقع ارتکاب جرم بدان تعلق میگرفت در باره احدی اعمال نخواهد شد .

ماده دوازدهم - احدی در زندگی خصوصی ، امور خانوادگی ، اقامتگاه یا مکاتبات خود نباید مورد مداخله های خودسرانه واقع شود و شرافت و اسم و رسمش نباید مورد حمله قرار گیرد هرکس حق دارد که در مقابل اینگونه مداخلات و حملات مورد حمایت قانون قرار گیرد .
ماده سیزدهم - ۱ - هرکس حق دارد که در داخل هر کشوری آزادانه عبور و مرور کند و محل اقامت خود را انتخاب نماید .

۲ - هرکس حق دارد هر کشوری و از جمله کشور خود را ترک کند یا بکشور خود باز گردد .

ماده چهاردهم - ۱ - هرکس حق دارد در برابر تعقیب شکنجه و آزار پناهگاهی جستجو کند و در کشورهای دیگر پناه اختیار کند .

۲ - در موردیکه تعقیب واقعاً مبتنی بجرم عمومی و غیر سیاسی یا رفتارهایی مخالف با اصول و مقاصد ملل متحد باشد نمیتوان از این حق استفاده نمود .

ماده پانزدهم ۱ - هرکس حق دارد که دارای تابعیت باشد .

۲ - احدی را نمیتوان خودسرانه از تابعیت خود یا از حق تغییر تابعیت محروم کرد .

ماده شانزدهم ۱ - هر زن و مرد بالغی حق دارند بدون هیچگونه محدودیت از نظر نژاد ، ملیت ، تابعیت یا مذهب با همدیگر زناشویی کنند و تشکیل خانواده دهند در تمام مدت زناشویی و هنگام انحلال آن زن و شوهر در کلیه امور مربوط به ازدواج دارای حقوق مساوی میباشند .

۲ - ازدواج باید با رضایت کامل و آزادانه زن و مرد واقع شود .

۳ - خانواده رکن طبیعی و اساسی اجتماع است و حق دارد از حمایت جامعه

و دولت بهره مند شود .

ماده هفدهم - ۱ - هر شخص منفرد یا بطور اجتماع حق مالکیت دارد .

۲ - احدی را نمیتوان خودسرانه از حق مالکیت محروم نمود .

ماده هیجدهم - هرکس حق دارد که از آزادی فکر ، وجدان و مذهب بهره مند

شود این حق متضمن آزادی تغییر مذهب یا عقیده و همچنین متضمن آزادی اظهار عقیده و ایمان میباشد و نیز شامل تعلیمات مذهبی و اجرای مراسم دینی است هرکس میتواند از این حقوق منفرداً « یا مجتماً » بطور خصوصی یا بطور عمومی برخوردار باشد .

نوزدهم آذر ماه یا روز حقوق بشر

ماده نوزدهم - هرکس حق آزادی عقیده و بیان دارد و حق مزبور شامل آنست که از داشتن عقاید خود بیم و اضطرابی نداشته باشد و درکسب اطلاعات و افکار در اخذ و انتشار آن بتمام وسائل ممکن و بدون ملاحظات مرزی آزاد باشد .

ماده بیستم ۱ - هرکس حق دارد آزادانه مجامع و جمعیت های مسالمت آمیز تشکیل دهد .

۲ - هیچکس را نمیتوان مجبور بشرکت در اجتماعی کرد .

ماده بیست و یکم ۱ - هرکس حق دارد در اداره امور عمومی کشور خود خواه مستقیماً و خواه با وساطت نمایندگان که آزادانه انتخاب شده باشند شرکت جوید .

۲ - هرکس حق دارد با تساوی شرایط بمشاغل عمومی کشور خود نایل آید .

۳ - اساس و بنیاد قدرت حکومت اراده مردم است این اراده باید بوسیله انتخاباتی ابراز گردد که از روی صداقت و بطور ادواری صورت پذیرد انتخابات باید عمومی و با رعایت مساوات باشد و با رأی مخفی یا طریقه ای نظیر آن انجام گیرد که آزادی رأی را تأمین نماید .

ماده بیست و دوم - هرکس بعنوان عضو اجتماع حق امنیت اجتماعی دارد و مجاز است بوسیله مساعی ملی و همکاری بین المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی خود را که لازمه مقام و نمو آزادانه شخصیت او است با رعایت تشکیلات و منابع هر کشور بست آورد .

ماده بیست و سوم ۱ - هرکس حق دارد کار کند - کار خود را آزادانه انتخاب نماید شرایط منصفانه و رضایت بخشی برای کار خواستار باشد و در مقابل بیکاری مورد حمایت قرار گیرد .

۲ - همه حق دارند که بدوی هیچ تبعیضی در مقابل کار مساوی اجرت مساوی دریافت دارند .

۳ - هرکس که کار میکند بمزد منصفانه و رضایت بخشی ذیحق میشود که زندگی او و خانواده اش را موافق شئون انسانی تأمین کند و آنرا در صورت لزوم باهرواقع و مسائل دیگر حمایت اجتماعی تکمیل نماید .

۴ - هرکس حق دارد که برای دفاع از منافع خود با دیگران اتحادیه تشکیل دهد و در اتحادیه ها شرکت کند .

ماده بیست و چهارم - هرکس حق استراحت و فراغت و تفریح دارد و بخصوص بمحدودیت معقول ساعات کار و مرخصی های ادواری با اخذ حقوق ذیحق میباشد .

ماده بیست و پنجم ۱ - هرکس حق دارد که سطح زندگی او سلامتی و رفاه خود و خانواده اش را از حیث خوراک و مسکن و مراقبت های طبی و خدمات لازم اجتماعی

نوزدهم آذر ماه یا روز حقوق بشر

تأمین‌کنند و همچنین حق دارد که در مواقع بیکاری و بیماری نقص اعضاء بیوگی پیری یا در تمام موارد دیگر که بعقل خارج از اراده انسان وسائل اسرار معاش از دست رفته باشد از شرایط آبرومندانه زندگی برخوردار شود .

۲ - مادران و کودکان حق دارند که از کمک و مراقبت مخصوصی بهره‌مند شوند کودکان چه بر اثر ازدواج و چه بدون ازدواج بدنيا آمده باشند حق دارند که همه از یک نوع حمایت اجتماعی برخوردار شوند .

ماده بیست و ششم ۱ - هر کس حق دارد که از آموزش و پرورش بهره‌مند شود - آموزش و پرورش لااقل تا حدودی که مربوط به تعلیمات ابتدائی و اساس است باید مجانی باشد آموزش ابتدائی اجباری است . آموزش حرفه‌ای باید عمومیت پیدا کند و آموزش عالی باید با شرایط تساوی کامل بروی همه باز باشد تا همه بنا به استعداد خود بتوانند از آن بهره‌مند گردند .

۲ - آموزش و پرورش باید طوری هدایت شود که شخصیت انسانی هر کس را به‌دکامل رشد آن برساند و احترام حقوق و آزادی‌های بشر را تقویت کند - آموزش و پرورش باید حسن تفاهم گذشت و احترام و عقاید مخالف و دوستی بین تمام ملل و جمعیت‌های نژادی یا مذهبی و همچنین توسعه فعالیت‌های ملل متحد را در راه حفظ صلح تسهیل نماید .

۳ - پدر و مادر در انتخاب نوع آموزش و پرورش فرزندان خود نسبت به دیگران اولویت دارند .

ماده بیست و هفتم ۱ - هر کس حق دارد آزادانه در زندگی فرهنگی اجتماع شرکت کند از فنون و هنرها متمتع گردد و در پیشرفت علمی و فواید آن سهیم باشد .

۲ - هر کس حق دارد از حمایت معنوی و مادی آثار علمی فرهنگی یا هنری خود برخوردار شود .

ماده بیست و هشتم - هر کس حق دارد برقراری نظمی را بخواهد که از لحاظ اجتماعی و بین‌المللی حقوق و آزادی‌هایی را که در این اعلامیه ذکر گردیده است تأمین کند و آنها را بمورد عمل بگذارد .

ماده بیست و نهم ۱ - هر کس در مقابل آن جامعه‌ای وظیفه دارد که رشد آزاد و کامل شخصیت او را میسر سازد .

۲ - هر کس در اجرای حقوق و استفاده از آزادی‌های خود فقط تابع محدودیت‌هاییست که بوسیله قانون منحصرأ بمنظور تأمین شناسائی و مراعات حقوق و آزادی‌های دیگران و برای رعایت مقتضیات صحیح اخلاقی و نظم عمومی و رفاه همگانی در شرایط یک جامعه دموکراتیک وضع گردیده است .

۳ - این حقوق و آزادیها در هیچ موردی نمیتواند برخلاف مقاصد و اصول ملل متحد اجرا گردد .

ماده سیام - هیچیک از مقررات اعلامیه حاضر نباید طوری تفسیر شود که متضمن حقی برای دولتی یا جمعیتی یافردی باشد که بموجب آن بتواند هر یک از حقوق و آزادیهای مندرج در این اعلامیه را از بین ببرد و یا در آن راه فعالیتی بکنند .